

Tadqiqot.uz

**ЎЗБЕКИСТОН
ОЛИМЛАРИ ВА
ЁШЛАРИНИНГ
ИННОВАЦИОН
ИЛМИЙ-АМАЛИЙ
ТАДҚИҚОТЛАРИ
МАВЗУСИДАГИ КОНФЕРЕНЦИЯ
МАТЕРИАЛЛАРИ**

2021

- » Ҳуқуқий тадқиқотлар
- » Фалсафа ва ҳаёт соҳасидаги қарашлар
- » Тарих саҳифаларидағи изланишлар
- » Социология ва политологиянинг жамиятимизда тутган ўрни
- » Иқтисодиётда инновацияларнинг тутган ўрни
- » Филология фанларини ривожлантириш йўлидаги тадқиқотлар
- » Педагогика ва психология соҳаларидағи инновациялар
- » Маданият ва санъат соҳаларини ривожланиши
- » Архитектура ва дизайн йўналиши ривожланиши
- » Техника ва технология соҳасидаги инновациялар
- » Физика-математика фанлари ютуқлари
- » Биомедицина ва амалиёт соҳасидаги илмий изланишлар
- » Кимё фанлари ютуқлари
- » Биология ва экология соҳасидаги инновациялар
- » Агропроцессинг ривожланиш йўналишлари
- » Геология-минерология соҳасидаги инновациялар

CONFERENCE.uz

30 ИЮН
№29

**"ЎЗБЕКИСТОНДА ИЛМИЙ-АМАЛИЙ ТАДҚИҚОТЛАР"
МАВЗУСИДАГИ РЕСПУБЛИКА 29-КҮП ТАРМОҚЛИ
ИЛМИЙ МАСОФАВИЙ ОНЛАЙН КОНФЕРЕНЦИЯ
МАТЕРИАЛЛАРИ
2-ҚИСМ**

**МАТЕРИАЛЫ РЕСПУБЛИКАНСКОЙ
29-МЕЖДИСЦИПЛИНАРНОЙ ДИСТАНЦИОННОЙ
ОНЛАЙН КОНФЕРЕНЦИИ НА ТЕМУ "НАУЧНО-
ПРАКТИЧЕСКИЕ ИССЛЕДОВАНИЯ В УЗБЕКИСТАНЕ"
ЧАСТЬ-2**

**MATERIALS OF THE REPUBLICAN
29-MULTIDISCIPLINARY ONLINE DISTANCE
CONFERENCE ON "SCIENTIFIC AND PRACTICAL
RESEARCH IN UZBEKISTAN"
PART-2**

ТОШКЕНТ-2021

УУК 001 (062)
КБК 72я43

"Ўзбекистонда илмий-амалий тадқиқотлар" [Тошкент; 2021]

"Ўзбекистонда илмий-амалий тадқиқотлар" мавзусидаги республика 29-кўп тармоқли илмий масофавий онлайн конференция материаллари тўплами, 30 июнь 2021 йил. - Тошкент: «Tadqiqot», 2021. - 12 б.

Ушбу Республика-илмий онлайн конференция 2017-2021 йилларда Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг бешта устувор йўналишлари бўйича Ҳаракатлар стратегиясида кўзда тутилган вазифа - илмий изланиш ютуқларини амалиётга жорий этиш йўли билан фан соҳаларини ривожлантиришга бағишиланган.

Ушбу Республика илмий конференцияси таълим соҳасида меҳнат қилиб келаётган профессор - ўқитувчи ва талаба-ўқувчилар томонидан тайёрланган илмий тезислар киритилган бўлиб, унда таълим тизимида илфор замонавий ютуқлар, натижалар, муаммолар, ечимини кутаётган вазифалар ва илм-фан тараққиётининг истиқболдаги режалари таҳлил қилинган конференцияси.

Масъул мухаррир: Файзиев Шохруд Фармонович, ю.ф.д., доцент.

1.Хуқуқий тадқиқотлар йўналиши

Профессор в.б.,ю.ф.н. Юсувалиева Раҳима (Жаҳон иқтисодиёти ва дипломатия университети)

2.Фалсафа ва ҳаёт соҳасидаги қарашлар

Доцент Норматова Дилдора Эсоналиевна(Фаргона давлат университети)

3.Тарих саҳифаларидағи изланишлар

Исмаилов Ҳусанбой Маҳаммадқосим ўғли (Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси хузуридаги Таълим сифатини назорат қилиш давлат инспекцияси)

4.Социология ва политологиянинг жамиятимизда тутган ўрни

Доцент Уринбоев Хошимжон Бунатович (Наманганд мухандислик-қурилиш институти)

5.Давлат бошқаруви

Доцент Шакирова Шохида Юсуповна (Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети)

6.Журналистика

Тошбоева Барнохон Одилжоновна(Андижон давлат университети)

7.Филология фанларини ривожлантириш йўлидаги тадқиқотлар

Самигова Умида Хамидуллаевна (Тошкент вилоят халқ таълими ходимларини қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш худудий маркази)

8.Адабиёт

PhD Абдумажидова Дилдора Раҳматуллаевна (Тошкент Молия институти)

9.Иқтисодиётда инновацияларнинг тутган ўрни

Phd Воҳидова Меҳри Ҳасанова (Тошкент давлат шарқшунослик институти)

10.Педагогика ва психология соҳаларидағи инновациялар

Турсунназарова Эльвира Тахировна (Навоий вилоят ҳалқ таълими ходимларини қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш ҳудудий маркази)

11.Жисмоний тарбия ва спорт

Усмонова Дилфузахон Иброҳимовна (Жисмоний тарбия ва спорт университети)

12.Маданият ва санъат соҳаларини ривожлантириш

Тоштемиров Отабек Абидович (Фарғона политехника институти)

13.Архитектура ва дизайн йўналиши ривожланиши

Бобоҳонов Олтибой Раҳмонович (Сурхандарё вилояти техника филиали)

14.Тасвирий санъат ва дизайн

Доцент Чариеv Турсун Хуваевич (Ўзбекистон давлат консерваторияси)

15.Мусиқа ва ҳаёт

Доцент Чариеv Турсун Хуваевич (Ўзбекистон давлат консерваторияси)

16.Техника ва технология соҳасидаги инновациялар

Доцент Нормирзаев Абдуқаюм Раҳимбердиевич (Наманганд мухандислик-курилиш институти)

17.Физика-математика фанлари ютуқлари

Доцент Соҳадалиев Абдурашид Мамадалиевич (Наманганд мухандислик-технология институти)

18.Биомедицина ва амалиёт соҳасидаги илмий изланишлар

Т.Ф.д., доцент Маматова Нодира Мухтаровна (Тошкент давлат стоматология институти)

19.Фармацевтика

Жалилов Фазлиддин Содиқович, фарм.ф.н., доцент, Тошкент фармацевтика институти, Дори воситаларини стандартлаштириш ва сифат менежменти кафедраси мудири

20.Ветеринария

Жалилов Фазлиддин Содиқович, фарм.ф.н., доцент, Тошкент фармацевтика институти, Дори воситаларини стандартлаштириш ва сифат менежменти кафедраси мудири

21.Кимё фанлари ютуқлари

Рахмонова Доно Қаҳхоровна (Навоий вилояти табиий фанлар методисти)

22.Биология ва экология соҳасидаги инновациялар

Йўлдошев Лазиз Толивович (Бухоро давлат университети)

23.Агропроцессинг ривожланиш йўналишлари

Доцент Сувонов Боймурод Ўралович (Тошкент ирригация ва қишлоқ хўжалигини механизациялаш мухандислари институти)

24.Геология-минерология соҳасидаги инновациялар

Phd доцент Қаҳҳоров Ўқтам Абдурахимович (Тошкент ирригация ва қишлоқ хўжалигини механизациялаш мухандислари институти)

25.География

Йўлдошев Лазиз Толивович (Бухоро давлат университети)

Тўпламга киритилган тезислардаги маълумотларнинг хаққонийлиги ва иқтибосларнинг тўғрилигига муаллифлар масъулdir.

© Муаллифлар жамоаси

© Tadqiqot.uz

PageMaker\Верстка\Саҳифаловчи: Шахрам Файзиев

Контакт редакций научных журналов. tadqiqot.uz
ООО Tadqiqot, город Ташкент,
улица Амира Темура пр.1, дом-2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Тел: (+998-94) 404-0000

Editorial staff of the journals of tadqiqot.uz

Tadqiqot LLC The city of Tashkent,
Amir Temur Street pr.1, House 2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Phone: (+998-94) 404-0000

ФАЛСАФА ВА ҲАЁТ СОҲАСИДАГИ ҚАРАШЛАР

1. Раҳматов Эркин Тогаймуродович НАҚШБАНДИЯ ТАРИҚАТИНИЙ ТАДҚИҚ ЭТИШДА АЛОУДДИН АТТОР ИЖОДИНИ ЎРГАНИШНИНГ АҲАМИЯТИ.....	7
2. Matchanova Barno Irkinovna FUQAROLIK JAMIYATIDA OMMAVIY AXBOROT VOSITALARINING FUNKSIYALARI	9
3. Ражаббоеў Жўрабек Жуманазар ўғли ЁШЛАРДА ИННОВАЦИОН ТАФАККУРНИ ШАКЛЛАНТИРИШНИНГ АЙРИМ МАСАЛАЛАРИ	10
4. Ражаббоеў Жўрабек Жуманазар ўғли ЁШЛАР ТАФАККУРИ ШАКЛЛАНИШИДА ИЛМИЙ-ТЕХНИК БИЛИМЛАРНИНГ АҲАМИЯТИ	11

ФАЛСАФА ВА ҲАЁТ СОҲАСИДАГИ ҚАРАШЛАР

НАҚШБАНДИЯ ТАРИҚАТИНИ ТАДҚИҚ ЭТИШДА АЛОУДДИН АТТОР ИЖОДИНИ ЎРГАНИШНИНГ АҲАМИЯТИ.

Рахматов Эркин Тоғаймуродович-

Самарқанд давлат университети тадқиқотчиси
email:erkinrahmatov496@gmail.com

Аннотация: Ушбу маколада нақшбандия тариқатининг йирик уламоларидан бири бўлган Алоуддин Аттор ва унинг ижоди, у кишидан қолган маънавий мероснинг ижтимоий-фалсафий аҳамияти масалалари ёритилган.

Калит сўзлар: тасаввуф, Темурийлар даври, нақшбандия таълимоти, ислом, ақида, Аттор, халифа, рашха

Нақшбандия таълимоти бошқа тасаввуйи тариқатлардан кўп томонлама яшовчанилигини Муҳаммад Бокирнинг “Баҳоуддин Балогардон” асарида кенг ёритилган. Бундан ташкари замонасиининг олим-у фузалоларидан бири бўлган Муҳаммад Мурод Ўзбакийнинг нақшбандия тариқати ҳақида айтган қўйидаги гапларини ривоят қиласидар : “У саҳобаи киромларнинг асл ҳолича, зиёда ҳам, нуқсон ҳам бўлмай фолган тариқатидир. У ботинда ҳам, зоҳирда ҳам барча харакат ва саканотларда суннатга ва азийматга комили илтизом қиласидар. Яна бир уламолардан бири Шайх Абдуллоҳ Дехлавий нақшбандия тариқати ҳақида қўйидагиларни ёзди: “Бу тариқат Ҳақ таолонинг ҳузурида доимий ҳозирликдир, Ислом ақидасини, Ахли сунна вал жамоа ақидасини мустағкамлашдир ва Набий соллоллоҳу алайҳи вассалламнинг суннатларига эргашишидир”. Нақшбандия таълимотини ўрганиш фақатгина дин вакили эмас балки юксак қадриятга эга ҳар бир ватандошимизни ўрганиши мақсадга муваффақ бўлар эди. Нақшбандия тариқати мўтадиллиги, осонлиги ва суннатга эргашишдан иборат бўлгани учун қўпчилик, хусусан дин олимлари ичидаги кенг тарқалгандир. Дарҳақиқат, тасаввуф - узоқ асрлар давомида ҳалқимиз маънавиятини бойитишга хизмат қилиб келган диний ва дунёвий қарашлар уйғунлигидан иборат таълимотидир. Тарихимизда ҳалқимизни тарқидунёчиликка эмас, балки ижтимоий фаол ҳаёт тарзига даъват этган ғоялар ва қарашлар тараннум этилган нодир асарларни илмий тадқиқ этиш ва юзага чиқариш шарқшунос-исломшунослар олдида турган муҳим вазифалардандир.

Нақшбандия таълимотини Баҳоуддин Нақшбанд номи билан машхур Муҳаммад ибн Муҳаммад ал-Бухорий (1318-1389) асослаган бўлсалар унинг ривожига бу тариқатнинг кўплаб етакчилари қатори Алоуддин Атторнинг хизмати катта бўлган. Ҳолбуки бу кишининг нақшбандия таълимоти назарий масалаларни кенгрок таҳлил қилиш ва бу тариқат таълимотини янада тараққий эттиришда хизматлари улкандир.

Буни қўйидагиларда кўриш мумкин:

Биринчидан, ҳазрат Баҳоуддин Нақшбанд каби пайғамбар (с.а.в) исмини олган ва хушбўй ифор таралиб тургани учун “Аттор” яъни “хуш бўйлар соҳиби” номи билан улуғланган асли Хоразмлик Муҳаммад ибн Муҳаммад Бухорий силсилаи шарифнинг ўн еттинчи ҳалқа пири сифатида дунё Нақшбандлари тан олган ҳамда, ҳозирги кунгача дуо ва зикрларда тилга оладиган табаррук зотдир. Бу улуғ зотнинг асл исмлари Муҳаммад ибн Муҳаммад ал-Бухорийдир. “Тухфат аз-зоирин”да Ҳазрат Алоуддин Атторнинг тўлиқ насаблари келтирилгандир.

Иккинчидан, у Баҳоуддин Нақшбанднинг иккинчи халифаси ва куёви сифатида унинг

илмидан энг мукаммал баҳра ола олган ва камолга етган валиюллоҳидир. Алоуддин Аттор отаси қолдирган меросдан воз кечиб, илм йўлинин танлаб, Бухоро мадрасасасидан илм олиш даврида Баҳоуддин Нақшбанд сұхбатларига қатнашган. Баҳоуддин Нақшбанд ундаги ботиний иқтидорни кўриб, уни фарзандликка қабул қилган. Баҳоуддин Нақшбанд авлодлари ҳам у киши орқали жаҳонга машҳурдир. "Нафоҳотул унс" ва "Насоимул муҳаббат" китобларида Алоуддин Аттор хақларида бундай дейилган: Алоуддин Аттор хақларида бундай дейилган: "Хожа Нақшбанд кўплаб шогирдларининг таълим-тарбиясини у зотга буюриб, дер эдилар: "Алоуддин бизнинг юкимизни енгил қилибдир"

Учинчидан, Баҳоуддин Нақшбанд вафотидан кейин Нақшбандия таълимотининг пиру муршиди сифатида жамоани тарбиялаган ва бошқарган. Баҳоуддин Нақшбанднинг иккинчи халифаси Муҳаммад Порсо у кишининг топшириклари асосида Баҳоуддин Нақшбандга доир "Рисолаи қудсия" ва Нақшбандия моҳиятини ёритувчи бошқа асарларни ёзган. Муҳаммад Порсонинг асарларида Алоуддин Аттор сўзлари жуда кўп марта келтирилган. Шунингдек унинг "Мақомоти Алоуддин Аттор" деган асари ҳам мавжуд. Хожа Муҳаммад Порсонинг "Мақомоти Ҳожа Алоуддин Аттор" (Ҳожа Алоуддин Аттор мақомоти) асарини форс тилидан ўзбек тилига таржима қилиб, нашр этиш давр талабидир. Ундаги Алоуддин Атторнинг маънавиятимиз сарчашмаси бўлган ҳикматли сўзларини моҳиятини англаб шарҳлаб, таълим-тарбия жараёнига фойдаланиш яхши самара беради. Бу асар Ўз ФА Абу Райхон Беруний номидаги шарқшунослик институти кўлёзмалар фондида сақланмоқда.

Ҳулоса қилиб айтганда Нақшбандийлик тариқатининг улуғ шайҳларидан бири бўлган Муҳаммад ибн Муҳаммад ал-Бухорий халқ тилида эса Алоуддин Аттор деб улуғланган бу шахс нафакат ушбу тариқатнинг улуғ пешвоси, балки, тариқат асосчисининг энг яқин ва суйукли кишилардан бўлган. Бу кишидан қолган маънавий меросни, уларнинг фаолияти, асарларини ўрганиш эса Нақшбандийлик таълимотини назарияси ва таълимотга оид қарашларни кенг қамроалти таҳлилини олиб боришга хизмат қиласди.

Фойдаланилган адабиётлар рўйхати

1. Абул Муҳсин Муҳаммад Бокир ибн Муҳаммад Али. Баҳоуддин Балогардон. Т.: "Ёзувчи" 1993
2. Бобохонов Ш. З., Абдулазиз Мансур. Нақшбандий тариқатига оид кўлёзмалар фихристи. Т.: "Мовароуннаҳр", 1993.

FUQAROLIK JAMIYATIDA OMMAVIY AXBOROT VOSITALARINING FUNKSIYALARI

Matchanova Barno Irkinovna
Urganch davlat universiteti o'qituvchisi

Annotatsiya: Maqlada ommaviy axborot vositalarining zamonaviy jamiyatdagi o'rni va uning asosiy funksiyalari haqida so'z boradi. Bundan tashqari, bugungi kundagi ijtimoiy muammolarni echishda OAVlarining o'rni va ahamiyati masalasi tahlil qilinadi.

Kalit so'zlar. Ommaviy axborot vositalari, axborot, mass-media, axborot vazifalari, erkinlik, xavfsizlik.

Jamiyatning shakllanishi jarayonida unda turli xil ijtimoiy institutlar vujudga kelgan vatizimli ravishda rivojlanib borgan. Bu ijtimoiy institutlar jamiyatnint turli hayot sohalari, masalan siyosiy, iqtisodiy, ma'rifiy, huquqiy, ilmiy va boshqalarda faoliyat olib borgan. Insoniyat ijtimoiy taraqqiyotining ma'lum bir bosqichida odamlarning muloqotga bo'lgan ehtiyojlarini qondirish uchun, bunday ijtimoiy institutlardan biri bo'lgan, jamiyatni axborot bilan ta'minlaydian mustaqil bir institute ommaviy axborot vositalari paydo bo'ldi. Bugungi dunyoning ijtimoiy hayotining hech bir sohasini, umuman olganda, dunyo hamjamiyatining faoliyatini tasavvur qilib bo'lmaydi.

Murakkab va jadal rivojlanayotgan hodisa, ommaviy axborot vositalari turli xil bilim sohalari - jurnalistika, sotsiologiya, siyosatshunoslik, madaniyatshunoslik, tilshunoslikbilanbog'liq bo'lgan bir sohadir. O'z o'rniда bu fanlarning asosiy tushunchalaridan biri bu zamonaviy adabiyotda to'liq ochib berilmaydigan "ommaviy axborot vositalari" atamasidir. Bu tushunchaga ..da quyidagicha ta'rif beriladi: "ommaviy axborotni davriy tarqatishning doimiy nomga ega bo'lgan hamda bosma tarzda (gazetalar, jurnallar, axborotnomalar, byulletenlar va boshqalar) va (yoki) elektron tarzda (tele-, radio-, video-, kinoxronikal dasturlar, Internet jahon axborot tarmog'iadi veb-saytlar) olti oyda kamida bir marta nashr etiladigan yoki efirga beriladigan (bundan buyon matnda chiqariladigan deb yuritiladi), qonun hujjatlari belgilangan tartibda ro'yxatga olingan shakli hamda ommaviy axborotni davriy tarqatishning boshqa shakllari ommaviy axborot vositasidir."¹

Axborot funksiyasi (xabar funksiyasi, vakillik ma'lumotnomasi) shundan iboratki, ommaviy axborot vositalari tinglovchilarni atrof-muhit, jamoat va umuman olamdagи voqealar va yashash sharoitlari to'g'risida xabardor qilishga chaqiriladi. Hozirgi vaqtda ushbu funksiyaning ahamiyati alohida ta'kidlanmoqda,

Ommaviy axborot vositalari jamiyatga katta ta'sir ko'rsatganligi sababli, ularni ko'pincha "to'rtinchи hokimiyat" deb atashadi. Shu munosabat bilan ommaviy axborot vositalarida asosan hukumat turi va boshqaruv shakli bilan belgilanadigan ma'lumotlarning tarqalishiga bir qator cheklovlар qо'yilgan. Masalan, totalitar bo'lмаган jamiyat yuridik jihatdan mustahkamlangan institutsional cheklovlар bilan ajralib turadi (masalan, davlat sirini tashkil etuvchi ma'lumotlar ro'yxatida).

G'oyaviy funksiya esa ommaviy axborot vositalarining eng muhim vazifalaridan biri hisoblanadi. Mavjud voqealar haqidagi tasavvurlar ommaviy auditoriyaga ma'lum madaniy qadriyatlar va siyosiy ko'rsatmalar prizmasi orqali taqdim etiladi.

Albatta, yuqorida barcha funksiyalar bir-biri bilan chambarchas bog'liq. Shunday qilib, das-tlab odamlarning axborot va kommunikatsiyalarga bo'lgan ehtiyojlarini qondirish uchun paydo bo'lgan ommaviy axborot vositalari inson hayotining ajralmas qismiga aylandi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. "Ommaviy axborot vositalari to'g'risida"gi O'zbekiston Respublikasi Qonuniga o'zgartish va qo'shimchalar kiritish haqida . (O'zbekiston Respublikasi qonun hujjatlari to'plami, 2007-y., 3-son, 20-modda; Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi, 19.04.2018-y., 03/18/476/1087-son)

2. Косова, И.О. Система текстов массовой информации // Лингводидактические проблемы межкультурной коммуникации. - Волгоград, 2003. - С. 96-103

¹ "Ommaviy axborot vositalari to'g'risida"gi O'zbekiston Respublikasi Qonuniga o'zgartish va qo'shimchalar kiritish haqida . (O'zbekiston Respublikasi qonun hujjatlari to'plami, 2007-y., 3-son, 20-modda; Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi, 19.04.2018-y., 03/18/476/1087-son)

ЁШЛАРДА ИННОВАЦИОН ТАФАККУРНИ ШАКЛЛАНТИРИШНИНГ АЙРИМ МАСАЛАЛАРИ

Ражаббоев Жўрабек Жуманазар ўғли
Урганч давлат университети талабаси

Аннотация: Ушбу мақолада ёшларни инновацион тафаккур ва маънавий ахлоқий хусиятларини шакллантириш мезонлари масалаларни ёритилиши ҳақида сўз юритилди.

Калит сўзлар: инновация, ижод, ижодкорлик, устунлик, замонавий таълим.

Илмий техник кашфиётларсиз ижтимоий тараққиёт йўқлигини бугун биз аниқ тасаввур этаётган бўлсак-да, маънавият масалаларига бағишлиланган бирорта ҳам асарда илмий техник билимларнинг аҳамияти тилга олинмайди, уларни ўрганиш методологияси очиб берилмайди. Илмий техник билимлар ҳам маънавий тараққиётнинг объектив қонунлари, талаблари инъикосидир. Тўғри, маънавий меросимизда бу муаммони ҳал этишга ўрин топилмаган, аммо ҳозирги давр илмий техник изланишларни тақозо этади; ижтимоий ҳаётнинг барча соҳаларида илмий техник инқилоб ютуқларидан унумли фойдаланиш заруриятга айланган.

Шубҳасиз, ҳалқимиз маънавий меросида улуғланадиган ижтимоий адолат, идеал жамият, комил инсон, юксак маънавият, инсонпарварлик, ватанпарварлик, иймон эътиқод, гўзал хулқ ва атвор, жамоавийлик, иноклик, камтарлик, саховатпешалик, тинчликсеварлик, меҳнатсеварлик, оиласпарварлик каби фазилатлар ўлмас қадриятлардир, уларни ўзлаштириш ва ёш авлод қалбига сингдириш бурчимиз. Бироқ ижтимоий тараққиётнинг объектив қонунлари, инновацион ривожланиш талаблари биздан илмий техник билимларни, кашфиётларни кутаётгани ҳам ҳақиқат. Шу билан бирга, маънавий ахлоқий императивларда историцизм ва традиционализм устуворлик қилишини, бу баъзан турғунликка, консерватизмга олиб келиши мумкинлигини айтиб ўтишимиз даркор.

Бу историцизм жамиятда, кишилараро муносабатларда барқарорликни, иттифоқни таъминлашга ёрдам беради, шахс ва жамият ўртасидаги алоқаларни мустаҳкамлайди, авлодлараро диахрон алоқаларни муҳим қадриятларга айлантиради. Бироқ улар инновацион ўзгаришларга тўсиқ бўлиши ҳам мумкин. Демак, биз традиционализм билан модернизациялаштириш ўртасида маълум бир консенсусни, мувофиқликни қарор топтириш устида бош қотиришимиз керак. Историцизм устун келган жойда ҳар қандай инновация қуруқ истаклар бўлиб қолаверади. Шунинг учун инновациянинг фаол субъектлари бўлмиш ёшларга зарур эътибор қаратиш, уларда нафақат янгиликларни ўзлаштириш ва креатив фаолликни, шунингдек, ҳалқимиз маънавиятидан жой олган ахлоқий императивлар билан яшаш кўнинмасини ҳам шакллантириш талаб этилади. Ушбу икки мунофий, бир бирига зид томонларни уйғунлаштириш, у қанчалик мураккаб ва оғир вазифа бўлмасин, миллий тараққиётимизнинг объектив талабидир. Маънавий ахлоқий императивлар, моҳиятига кўра, аждодларимиз яратган, улардан мерос бўлиб келаётган, ҳалқимиз ва миллатимиз менталитети, турмуш тарзи, маданий ҳаётидан жой олган қадриятлар ҳисобланади. Уларнинг турли манбаатлар ва қизиқишилар билан боғлиқлиги маънавий ахлоқий ҳаётда “мен” ва “биз” категорияларини шакллантирган. “Жамиятда асрлар давомида шаклланиб, ривожланиб келган маросимлар, анъаналар, урф одатлар ҳам шахс билан жамоатчилик ўртасида бўладиган ахлоқий муносабатларнинг кўриниши ҳисобланади. Шуларга риоя қилиш асосида индивидуал “мен” билан колектив “биз” ўртасидаги муносабатлар уйғунлашади”.

Фойдаланилган адабиётлар

1. Юсупов Э. Инсон камолотининг маънавий асослари. Тошкент: Университет, 1998. 79 б.
2. Кюри Е.Мария Кюри. Перевод с франц. Изд. З е. Москва: Атомиздат, 1973.
3. Тайные страсти великих. Москва: АСТ: Зебра Е, 2008.

ЁШЛАР ТАФАККУРИ ШАКЛЛАНИШИДА ИЛМИЙ-ТЕХНИК БИЛИМЛАРНИНГ АҲАМИЯТИ

Ражаббоев Жўрабек Жуманазар ўғли
Урганч давлат университети талабаси

Аннотация: Ушбу мақолада ёшлар тафаккури: илмий-техник билимлар ҳам маънавий тараққиётнинг объектив қонунлари масалаларни ёритилиши ҳақида сўз юритилди.

Калит сўзлар: инновация, ижод, ижодкорлик, устунлик, замонавий таълим.

Илмий-техник кашфиётларсиз ижтимоий тараққиёт бўйламаслигини бугун биз аниқ тасаввур этаётган бўйлсак-да, маънавият масалаларига бағишлиланган бирорта ҳам асарда илмий-техник билимларнинг аҳамияти тилга олинмайди, уларни ўрганиш методологијаси очиб берилмайди. Илмий-техник билимлар ҳам маънавий тараққиётнинг объектив қонунлари, талаблари инъикосидир. Тўғри, маънавий меросимизда бу муаммони ҳал этишга ўрин топилмаган, аммо ҳозирги давр илмий-техник изланишларни тақозо этади; ижтимоий ҳаётнинг барча соҳаларида илмий-техник инқилоб ютуқларидан унумли фойдаланиш заруриятга айланган. Шубҳасиз, ҳалқимиз маънавий меросида улуғланадиган ижтимоий адолат, идеал жамият, комил инсон, юксак маънавият, инсонпарварлик, ватанпарварлик, иймон-эътиқод, гўзал хулқ-атвор, жамоавийлик, иноқлик, камтарлик, саҳоватпешалик, тинчликсеварлик, меҳнатсеварлик, оиласпарварлик каби фазилатлар ўлмас қадриятлардир, уларни ўзлаштириш ва ёш авлод қалбига сингдириш бурчимиз. Бироқ ижтимоий тараққиётнинг объектив қонунлари, инновацион ривожланиш талаблари биздан илмий-техник билимларни, кашфиётларни кутаётгани ҳам ҳақиқат. Шу билан бирга, маънавий-ахлоқий императивларда историцизм ва традиционализм устуворлик қилишини, бу баъзан турғунликка, консерватизмга олиб келиши мумкинлигини айтиб ўтишимиз даркор. Бу историцизм жамиятда, кишилараро муносабатларда барқарорликни, иттифоқни таъминлашга ёрдам беради, шахс ва жамият ўртасидаги алоқаларни мустаҳкамлайди, авлодлараро диахрон алоқаларни муҳим қадриятларга айлантиради. Бироқ улар инновацион ўзгаришларга тўсик бўлиши ҳам мумкин.

Демак, биз традиционализм билан модернизациялаштириш ўртасида маълум консенсусни, мувофиқликни қарор топтириш устида бош қотиришимиз керак. Историцизм устун келган жойда ҳар қандай инновация куруқ истаклар бўлиб қолаверади. Шунинг учун инновациянинг фаол субъектлари бўлмиш ёшларга зарур эътибор қаратиш, уларда нафақат янгиликларни ўзлаштириш ва креатив фаолликни, шунингдек, ҳалқимиз маънавиятидан жой олган ахлоқий императивлар билан яшаш кўнимкасини ҳам шакллантириш талаб этилади. Ушбу икки мунофий, бир-бирига зид томонларни уйғунлаштириш, у қанчалик мураккаб ва оғир вазифа бўлмасин, миллий тараққиётимизнинг объектив талабидир.

Маънавий-ахлоқий императивлар, моҳиятига кўра, аждодларимиз яратган, улардан мерос бўлиб келаётган, ҳалқимиз ва миллатимиз менталитети, турмуш тарзи, маданий ҳаётидан жой олган қадриятлар ҳисобланади. Уларнинг турли манфаат ва қизиқишлар билан боғлиқлиги маънавий-ахлоқий ҳаётда “Мен” ва “Биз” категорияларини шакллантирган. “Жамиятда асрлар давомида шаклланиб, ривожланиб келган маросимлар, анъаналар, урф-одатлар ҳам шахс билан жамоатчилик ўртасида бўладиган ахлоқий муносабатларнинг кўриниши ҳисобланади. Шуларга риоя қилиш асосида индивидуал “Мен” билан колектив “Биз” ўртасидаги муносабатлар уйғунлашади”.

Reference

1. Юсупов Э. Инсон камолотининг маънавий асослари -Тошкент: Университет, 1998. 79-б.
2. Кюри Е.Мария Кюри. Перевод с франц. Изд. З е- Москва: Атомиздат, 1973.

**"ЎЗБЕКИСТОНДА ИЛМИЙ-АМАЛИЙ ТАДҚИҚОТЛАР"
МАВЗУСИДАГИ РЕСПУБЛИКА 29-КҮП ТАРМОҚЛИ
ИЛМИЙ МАСОФАВИЙ ОНЛАЙН КОНФЕРЕНЦИЯ
МАТЕРИАЛЛАРИ**

(2-қисм)

Масъул мухаррир: Файзиев Шохруд Фармонович
Мусаҳҳиҳ: Файзиев Фарруҳ Фармонович
Саҳифаловчи: Шахрам Файзиев

Эълон қилиш муддати: 30.06.2021

Контакт редакций научных журналов. tadqiqot.uz
ООО Tadqiqot, город Ташкент,
улица Амира Темура пр.1, дом-2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Тел: (+998-94) 404-0000

Editorial staff of the journals of tadqiqot.uz
Tadqiqot LLC The city of Tashkent,
Amir Temur Street pr.1, House 2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Phone: (+998-94) 404-0000